

جزوه کاربردی نون وقایه با نمونه تست های کنکور سراسری ۱۳۹۹

تهیه : جمال سلیمانی - دبیر عربی دبیرستان های شهرستان جواهرود

از آنجا که این موضوع در سوالات کنکور سراسری هر چهار رشته آمده است بر آن شدم که این مطلب را برای دانش آموزان واکاوی نمایم .

نون وقایه : هر گاه در جملات عربی بخواهند یاء ضمیر به یک فعل بچسبند به آخر فعل یک نون اضافه می کنند (میان فعل و ضمیر نون وقایه می آید) تا از مشابهت اسم با فعل پرهیز شود که در اصطلاح به آن نون وقایه (بازدارنده) گفته می شود.

فعل ماضی **أرسلَ** + **ی** ضمیر یاء متکلم وحده : در این حالت بایستی پیش از یاء ضمیر نون اضافه شود:
أرسلَ + ن + ی = أرسلني (به معنای مرا فرستاد)

فعل مضارع **يُساعدُ** + **ی** ضمیر یاء متکلم وحده: در این حالت بایستی پیش از یاء ضمیر نون اضافه شود:
يُساعدُ + ن + ی = يُساعدني (مرا یاری می کند)

فعل امر **عَلِّم** + **ی** ضمیر یاء متکلم وحده: در این حالت بایستی پیش از یاء ضمیر نون اضافه شود: **عَلِّم + ن + ی = عَلِّمني** (مرا یاد بده)

نکته اول: ضمیر یاء در این حالت همواره نقش مفعول دارد و منصوب محلاً است چون ضمیر مبنی هستند.

نکته دوم : ضمیر یاء متکلم وحده اگر به اسم یا حرف بچسبند نیازی به اضافه کردن نون وقایه نیست:

اسم : **كِتاب + ی = كِتَابي** (کتاب من)

حرف: **إلى + ی = إلیّ** (دو یاء در هم ادغام می شوند)

استثناء : در حروف جرّی چون (**مِنْ - عَنِ**) و نیز حروف مشبّهة بالفعل (**لِیتَ - لعلّ - لکنّ - کأنّ - إنّ و إنّ**) حرف نون وقایه به آخرشان می چسبند:

مثال حرف جرّ: **مِنْ + ی = مِنْ + ن + ی = مِنّي**

مثال حرف مشبّهة بالفعل: **لیتَ + ی = لیتَ = ن = ی = لیتنی**

مثال قرآنی: { **لیتنی کُنْتُ تُراباً** } (آیه ۴۰ سوره مبارکه نبأ)

عين ما فيه د نون وقاية: (کنکور تجربی ۱۳۹۹) گزینه ای را که نون وقایه در آن آمده است را مشخص کنید

(۱) أتمنى أن أصعد الى ذلكَ الجبل المرتف

(۲) كان صديقي البحر، فنادى: ان لم تعينوني أغرق

(۳) لا تحزنى يا صديقتى العزيزة على هذه المشكلة

(۴) أختى، يجب عليك أن تُعَيِّنِي برنامجك فى الأسبوع

گزینه اول: فعل " أتمنى " فعل مضارع باب تفعل است (منى ریشه اصلی آن است) و نون در آن عين الفعل است نه نون وقایه.

گزینه دوم: فعل " لم تُعِينُونِي " فعل مضارع مجزوم است ، در اصل عين در باب إفعال است (أعان - يُعِينُ - أعِن - إعانة)، فعل تَعِينُونَ بوده است که با مجزوم شدن نون آخر با عمل حرف جازم لم از آخر آن به تُعِينُو تبدیل می شود و چون گوینده خواسته است آنرا به یاء متکلم وحده بچسباند به همین خاطر نون وقایه پیش از آن اضافه شده است بدین صورت (تُعِينُو + ن = ی = تعینونی) شده است و این گزینه جواب درست است .

گزینه سوم: فعل " لا تحزنى " فعل مضارع صیغه مفرد مؤنث مخاطب است و در اصل " تحزنین " بوده است که با لای نهی مجزوم شده است و اصل این فعل نیز ریشه (حَزَنَ) بوده است .

گزینه چهارم: فعل " أن تُعَيِّنِي " فعل مضارع منصوب است ، ریشه فعل عين در (عَيَّنَ - يُعَيِّنُ - عَيَّنَ - تعین) باب تفعیل است و صیغه آن نیز مفرد مؤنث مخاطب بوده است و چون پس از حرف ناصبه آن قرار گرفته است به همین خاطر نون آخر آن به نشانه منصوب شدن فعل حذف شده است (تُعَيِّنِينَ : أن تُعَيِّنِي)

عين ما فيه د نون وقاية ، : (کنکور هنر ۱۳۹۹) گزینه ای را که نون وقایه در آن آمده است را مشخص کنید

(۱) يَجِبُ عَلَيْكَ أَنْ تُحْسِنِي لِمَنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ قَدْرَةٌ

(۲) بعض الطيور تبني بيوتها فوق الاشجار المرتفعة

(۳) يُرشدني مُعَلِّمِي الرَّؤُوفِ دَائِمًا إِلَى تَعَلُّمِ الْعُلُومِ النَّافِعَةِ

(۴) يا اختى، ان تؤمنى بأنَّ التَّجَاحَ نَتِيجَةُ أَعْمَالِكَ فَحَاوِلِي

گزینه اول: فعل مضارع " أن تُحْسِنِي " اصل فعل " تُحْسِنِينَ " صیغه مفرد مؤنث مخاطب بوده است که با وارد شدن آن ناصبه بر سر آن، نون از آخر فعل به جهت منصوب شدن فعل حذف شده است .

گزینه دوم: فعل مضارع " تَبْنِي " فعل مضارع از ریشه " بنی - بینی " است و نون عین الفعل است نه نون وقایه.

گزینه سوم: فعل مضارع " يُرْشِدُنِي " صیغه مفرد مذکر غایب است در باب افعال (أُرْشِدَ - يُرْشِدُ - أُرْشِدُ - إرشاد) که چون به ضمیر یاء متکلم وحده چسبیده است به همین خاطر پیش از یاء نون وقایه به آن اضافه شده است، و گزینه درست همین گزینه است.

گزینه چهارم: فعل مضارع " ان تؤمنی " صیغه مفرد مذکر مخاطب است از فعل ثلاثی مزید (آمَنَ - يُؤْمِنُ - آمِنُ - إیمان) باب افعال است و اصل فعل " تؤمنین " بوده است که چون پس از حرف ناصبه آن قرار گرفته است نون از آخر آن حذف شده است.

عین ما لیس فیہ د نون وقایة ، : (کنکور ریاضی ۱۳۹۹) گزینه ای را که در آن نون وقایه نیست را مشخص کنید

۱) يُسَاعِدُنِي كَلَامُ صَدِيقِي لِإِصْلَاحِ نَفْسِي

۲) أَعَانَنِي صَدِيقِي فِي تَعَلُّمِ دُرُوسِ الصَّعْبَةِ فَشَكَرْتَهُ كَثِيرًا

۳) أَقُولُ لَزَمِيلِي أَعْتَى فِي حَلِّ هَذِهِ الْمَسْأَلَةِ

۴) يَتَمَنَّى أَخِي أَنْ يَصِلَ إِلَى الْمَرَاهِلِ الْعَالِيَةِ فِي الْعِلْمِ

گزینه اول: فعل مضارع " يُسَاعِدُنِي " صیغه مفرد مذکر غایب از ثلاثی مزید بابا مفاعله (سَاعَدَ - يُسَاعِدُ - سَاعِدُ - مُسَاعِدَةٌ) است و چون به ضمیر یاء متکلم وحده چسبیده است به همین خاطر پیش از یاء نون وقایه به آن اضافه شده است، به این صورت (يُسَاعِدُ+ن+ي) .

گزینه دوم: فعل ماضی " أَعَانَنِي " صیغه مفرد مذکر غایب از ثلاثی مزید باب افعال است (أَعَانَ - يُعِينُ - أَعِنُ - إعانة) و چون به ضمیر یاء متکلم وحده چسبیده است به همین خاطر پیش از یاء نون وقایه به آن اضافه شده است، به این صورت (أَعَانَ+ن+ي)

گزینه سوم: فعل امر " أَعْتَى " صیغه مفرد مذکر مخاطب از ثلاثی مزید باب افعال است (أَعَانَ - يُعِينُ - أَعِنُ - إعانة) و چون به ضمیر یاء متکلم وحده چسبیده است به همین خاطر پیش از یاء نون وقایه به آن اضافه شده است، به این صورت (أَعِنُ + ن+ي) که با ادغام دوو نون در همدیگر تبدیل به فعل " أَعْتَى " شده است.

گزینه چهارم: فعل مضارع " يَتَمَنَّى " صیغه مفرد مذکر غایب از فعل (منى) در باب تفعل است (تَمَنَّى - يَتَمَنَّى - تَمَنَّ - تَمَنِّ) و در اصل نون عین الفعل است نه نون وقایه و همین گزینه درست است.

عَيْن ما ليس فيه (نون ، اللوقاية: (کنکور انسانی ۱۳۹۹) گزینه ای را که در آن نون وقایه نیست را مشخص کنید

(۱) إِنَّ لَمْ تُوْمِنِي بِقُوَّةِ نَفْسِكَ فَلَنْ تَتَقَدَّمِي فِي الْحَيَاةِ *

(۲) مَنَعَنِي التَّزَامِي بِالصَّدَقِ مِنْ ارْتِكَابِ الْمَعَاصِي

(۳) أَعَانَتَنِي بَوْمَاتِ مَزْرَعَتِي لِأَتَخَلَّصَ مِنْ شَرِّ الْفُئْرَانِ

(۴) فِي اللَّعْبِ أَعْطَانِي صَدِيقِي الْكُرَةَ وَرَمَيْتُهَا إِلَى الْهَدَفِ

گزینه اول: فعل " لم تؤمّني " مضارع مجزوم است و صیغه آن مفرد مؤنث مخاطب است از فعل ثلاثی مزید (أَمَّنَ - يُؤْمِنُ - إِيْمَان) باب افعال است و اصل فعل " تؤمّنين " بوده است که چون پس از حرف جازمه " لم " قرار گرفته است نون از آخر آن حذف شده است ، و نون در اینجا لام الفعل است نه نون وقایه. و همین گزینه درست است.

گزینه دوم: فعل " منعني " ماضی است و صیغه آن مفرد مذکر غایب است و چون به ضمیر یاء متکلم وحده چسبیده است به همین خاطر پیش از یاء نون وقایه به آن اضافه شده است ، به این صورت (مَنَعَ + نون + ی)

گزینه سوم: فعل ماضی " أعانتني " صیغه مفرد مؤنث غایب از ثلاثی مزید باب افعال است (أَعَانَ - يُعِينُ - إِيْعَان) و چون به ضمیر یاء متکلم وحده چسبیده است به همین خاطر پیش از یاء نون وقایه به آن اضافه شده است ، به این صورت (أَعَانَتْ + نون + ی)

گزینه چهارم: فعل ماضی " أعطاني " صیغه مفرد مذکر غایب از ثلاثی مزید باب افعال است (أَعْطَى - يُعْطِي - إِيْعَاء) و چون به ضمیر یاء متکلم وحده چسبیده است به همین خاطر پیش از یاء نون وقایه به آن اضافه شده است ، به این صورت (أَعْطَى + نون + ی)

موفقیّت دانش آموزان سربلندی فردای ایران ماست